Рэфармацыя). У пач. 20 ст. ў выніку дзейнасці ням. і англ. прапаведнікаў у Беларусі атрымалі распаўсюджанне баптызм, евангельскае хрысціянства, адвентызм. Пасля Кастр. рэв. 1917 у адпаведнасці з дэкрэтам Савета Нар. Камісараў ад 23.1.1918 «Аб аддзяленні царквы ад дзяржавы і школы ад царквы» дзяржава была абвешчана секулярнай, царк. маёмасць нацыяналізавана. Ва ўмовах Грамадз. вайны адносіны сав. дзяржавы да Р. былі палітызаванымі, пачалося масавае закрыццё цэркваў, касцёлаў і манастыроў. У першыя пасляваен. гады актывізаваўся працэс стварэння на тэр. Беларусі пратэстанцкіх абшчын, аднак у канцы 1920-х гг. многія з іх перайшлі на нелегальнае становішча. Да 1927 у БССР былі закрыты малітоўныя дамы евангельскіх хрысціян, баптыстаў і інш. пратэстанцкіх кірункаў. У выніку дзейнасці рээмігрантаў з Амерыкі, замежных місій у 1920 — 30-я гг. на тэр. Зах. Беларусі пашырыліся евангельскае хрысціянства, баптызм, пяцідзясятніцтва, адвентызм і інш. Актыўнае адраджэнне ўплыву праваслаўнай царквы і інш. рэліг. канфесій пачалося ў Беларусі ў 2-й пал. 1980-х гг. Адбылася рэарганізацыя структуры праваслаўнай царквы. На Архірэйскім саборы 1989 было прынята рашэнне аб стварэнні Бел. экзархата Рус. праваслаўнай царквы на чале з мітрапалітам Мінскім і Гродзенскім *Філарэтам*. У 1990-я гг. значна павялічыўся ўплыў традыц. і новых пратэстанцкіх кірункаў (хрысціян поўнага евангелля, новаапостальскай царквы і інш.), колькасць пратэстанцкіх абшчын у Беларусі павялічылася ў 3,5 разы. Іудзейская Р. прадстаўлена на бел. землях з 14 ст. У гарадах і мястэчках будаваліся *сінагогі*, адкрываліся іудзейскія навуч. установы. У асноўным яўрэі спавядалі артадаксальны іудаізм, але меў распаўсюджванне і хасідызм. Пасля Вял. Айч. вайны дазвол на дзярж. рэгістрацыю атрымалі абшчыны ў Мінску і Бабруйску. Значнай падзеяй у культ. жыцці Беларусі стала адкрыццё ў 1989 у Мінску Цэнтра яўр. культуры. Адной з Р. на тэр. Беларусі з'яўляецца іслам. Першыя пасяленні татар-мусульман, запрошаных на службу ў ВКЛ, з'явіліся ў канцы 14 ст. З 1990-х гг. рэліг. жыццё мусульман у Беларусі значна актывізавалася.

Па дадзеных Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцей у 2015 у Рэспубліцы Беларусь зарэгістравана 26 рэліг. канфесій і кірункаў. Агульная колькасць рэліг. арг-цый — 3488, у т.л. 173 арг-цыі агульнаканфесійнага значэння (рэліг. аб'яднанні, манастыры, місіі, брацтвы, сястрыцтвы, духоўныя навуч. установы), 3315 рэліг. абшчын. Дзейнічаюць 2618 культавых будынкаў (245 будуюцца), працуюць 3116 свяшчэннаслужыцеляў. Бел. праваслаўная царква мае 1643 прыходы, 15 епархій, 7 навуч. устаноў, 35 манастыроў, 15 брацтваў, 10 сястрыцтваў. Дзейнічаюць 1535 праваслаўных храмаў (194 будуюцца). Рымска-каталіцкая царква ў Рэспубліцы Беларусь аб'ядноўвае 4 епархіі, 491 абшчыну, 5 духоўных навуч. устаноў, 11 місій і 9 манастыроў. Дзейнічаюць 488 касцёлаў (36 будуюцца). Пратэстантызм у Рэспубліцы Беларусь прадстаўлены 14 кірункамі, 1057 абшчынамі, 21 аб'яднаннем, 22 місіямі і 5 духоўнымі вучэбнымі ўстановамі. Зарэгістраваны 33 рэліг. абшчыны стараабраднікаў, якія маюць 27 культавых будынкаў. У трох іудзейскіх рэліг. аб'яднаннях налічваецца 52 абшчыны, з якіх 10 маюць аўтаномны статус, 9 культавых будынкаў. У Рэспубліцы Беларусь дзейнічаюць 25 мусульманскіх рэліг. абшчын, у т.л. 24 суніцкія і 1 шыіцкая, 7 культавых будынкаў, у Мінску будуецца мячэць. Ажыўленне рэліг. жыцця ў Беларусі ў 1990-я гг. прывяло да з'яўлення груп паслядоўнікаў новых рэліг. рухаў, сярод якіх Міжнар. т-ва Свядомасці Крышны, Вера Бахаі, Сусв. духоўны ўн-т Брахма Кумарыс, Царква Аб'яднання, Царква саенталогіі, Сахаджа-Йога і інш. Некаторы ўплыў мае Царква апошняга запавета, паслядоўнікі вучэння П.Іванова, неаязычніцкія групы. Пэўны інтарэс праяўляецца да тэасофскіх і антрапасофскіх вучэнняў, «Жывой этыкі» Рэрыхаў. У 2000-я гг. ў грамадскай свядомасці жыхароў Беларусі істотна змяніліся адносіны да Р., паглыбілася разуменне яе ролі ў грамадстве, уплыву на культуру, мараль. У прынятым у 2002 Законе Рэспублікі Беларусь «Аб свабодзе сумлення і рэлігійных арганізацыях» пацвярджаецца права кожнага на свабоду сумлення і свабоду веравызнання, роўнасць перад законам незалежна ад адносін да Р., неабходнасць спрыяння дасягненню ўзаемаразумення, цярпімасці і павагі рэліг. пачуццяў грамадзян. Поліканфесійная супольнасць Рэспублікі Беларусь, паліт. і культ. эліта дзяржавы дабілася вялікіх поспехаў у стварэнні перадумоў і ўмоў для супрацоўніцтва і здзяйснення талерантнага міжканфесійнага дыялогу ў краіне.

В.Р.Языковіч.

РЭЛІГІЯЗНАЎСТВА, кірунак сацыяльна-гуманітарных ведаў, навука аб заканамернасцях узнікнення, гісторыі, сацыяльнай і культурнай ролі рэлігіі. Р. сфарміравалася ў 2-й пал. 19 ст. Перадумовай станаўлення Р. з'явілася развіццё філасофіі рэлігіі ў працах філосафаў антычнасці, Сярэдневякоўя, Новага і Навейшага часу. Развіццё Р. адбывалася на аснове выкарыстання розных метадаў сацыяльна-гуманітарных ведаў, дасягненняў у галіне псіхалогіі, параўнальнай лінгвістыкі, сацыялогіі, герменеўтыкі і інш. навук. Сучаснае Р. вывучае гіст. і параўнальны аспекты рэліг. традыцый (гісторыя рэлігіі), уздзеянне рэліг. аб'яднанняў і каштоўнасных сістэм на сац. працэсы (сацыялогія рэлігіі), уплыў рэліг. традыцый на фарміраванне і жыццёвыя праявы асобы, характар міжасабістых адносін у рэлігійных групах (псіхалогія рэлігіі), структуру і канкрэтна-гіст. праявы універсальных рэлігійных з'яў (фенаменалогія рэлігіі), уплыў рэліг. традыцый на культуру (антра-

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

…алогія рэлігіі). Значныя рэлігіязнаўчыя школы, якія маюць багатыя традыцыі, выкарыстоўваюць арыгінальныя метады даследаванняў, існуюць у ЗША, Германіі, Вялікабрытаніі, Галандыі, Францыі, Расіі і інш. Р. атрымала развіццё ў Беларусі. Пытанні філасофскага, сацыялагічнага і гістарычнага вывучэння рэлігіі знайшлі адлюстраванне ў працах вучоных ін-таў філасофіі (К.С.Пракошына), сацыялогіі (Я.М.Бабосаў), гісторыі (А.М.Філатава, В.В.Яноўская, У.І.Навіцкі), Цэнтра даследаванняў бел. культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі (А.В. і А.У. Гурко), БДУ (М.М.Нікольскі, В.А.Фядосік, У.С.Кошалеў, А.В.Данілаў), Гродзенскага ун-та (Я.Н.Мараш, Э.С.Ярмусік), іншых устаноў вышэйшай адукацыі. Спецыялістаў у галіне Р. рыхтуюць на ф-це філасофіі і сацыяльных навук БДУ, ў Ін-це тэалогіі імя Св. Мяфодзія і Кірыла БДУ.

Літ.: Гурко А.В. Новые религии в Республике Беларусь: генезис, эволюция, последователи. Минск, 2006.

В.Р.Языковіч.

РЭМІНІСЦЭНЦЫЯ (ад лац. reminiscentia ўспамін) у літаратуры, наўмыснае ці нявольнае ўзнаўленне пісьменнікам (пераважна паэт.) вобразаў, асобных выказванняў ці рытміка-сінтаксічных канструкцый інш. аўтараў. У адрозненне ад запазычання і пераймання Р. бываюць смутнымі і няўлоўнымі, нагадваючы творчую манеру, характэрны комплекс матываў і тэм якога-небудзь аўтара. Напр., у паэме «Сцяг брыгады» А.Куляшова прысутнічае Р. са «Словам аб палку Ігаравым»:

Пакасілі яго кулямёты,
Усё пакасілі,
А тупыя нямецкія боты
Яго малацілі...

Як свядомы прыём Р. разлічана на памяць і асацыятыўнае ўспрыняцце чытача.

РЭ́ПЛЕЎСКІ КАСЦЁЛ ДЗЕ́ВЫ МАРЫ́І, помнік архітэктуры неаготыкі ў в. Рэпля Ваўкавыскага р-на. Пабудаваны ў 1902—09 з цэглы на месцы папярэдняга драўлянага храма. Трохнефавая 2-вежавая базіліка з прамавугольнай апсідай і 2 сакрысціямі. Архіт. кампазіцыя пабудавана на імкненні да вертыкальнага дынамізму, што дасягаецца спічастымі шпілямі вежаў, высокімі стральчатымі аконнымі праёмамі і нішамі, аркатурамі, ступеньчатымі контрфорсамі. Тарцы аб'ёмаў завершаны зубчастымі 2-граннымі шчытамі. Над стральчатым уваходным парталам размешчана круглае акно-ружа, фасад завершаны ступеньчатым атыкам. У інтэр'еры цыліндрычныя нервюрныя скляпенні. У кутку бутавай агароджы размешчана мураваная капліца, вырашаная ў адзіным з касцёлам архіт. стылі: прамавугольнае ў плане збудаванне пад 2-схільным дахам, тарцы якога закрыты 2-граннымі зубчастымі шчытамі. На фоне бутавай муроўкі бакавых сцен вылучаны чырвонацагляныя лапаткі і аркатурны фрыз. Касцёл дзейнічае.

Рэплеўскі касцёл Дзевы Марыі.

РЭПРАДУ́КЦЫЯ (ад лац. re зноў + productio стварэнне), узнаўленне і размнажэнне выяў (малюнкі, чарцяжы, карціны, фотаздымкі, тэксты, дакументы і інш.) фатаграфічным або паліграф. спосабам, а таксама сам твор мастацтва, атрыманы такім спосабам. Узнікла ў графіцы 16 ст. для капіравання маст. твораў (рэпрадукцыйная гравюра ў розных тэхніках), з 2-й пал. 19 ст. ручныя спосабы рэпрадуктавання выцеснены фотамеханічнымі. Р. адрозніваюцца колькасцю фарбаў на адбітку (адна-, двух- і шматколерныя), спосабам друку (афсетны і глыбокі друк, фататыпія, шаўкаграфія і інш.), матэрыялам, на якім робяць адбітак (папера, бляха, каленкор, цэлафан і інш.). У факсімільнай Р. пры ўзнаўленні дакладна перадаюцца змест і ўсе асаблівасці аб'екта.

«РЭСПУ́БЛІКА БЕЛАРУ́СЬ», шматтомны энцыклапедычны даведнік пра важнейшыя падзеі жыцця сучаснай Беларусі. Выдадзены ў 7 тамах у 2005—08 у Мінску на рус. мове выд-вам «Беларуская Энцыклапедыя імя Петруся Броўкі». Усебакова асвятляе гіст. мінулае бел. народа і сучасны стан развіцця краіны,

Энцыклапедыя «Рэспубліка Беларусь».

РЭПОЗІТОРЫЙ БГУКІ